

İKV BİLGİ NOTU

2024 YILINDA AB DIŞ SINIRLARINDAKİ DÜZENSİZ GÖÇ HAREKETLİLİĞİ

Tunç İbrahim Ceylan, İKV Uzman Yardımcısı

Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (Frontex) 15 Ekim 2024 tarihinde 2024 yılının ilk dokuz ayı için AB dış sınırlarında yaşanan düzensiz geçişlere ilişkin verileri paylaştı.¹ Verilerin yer aldığı haber metninde, 3.000'den fazla Frontex görevlisinin AB'nin tüm sınırlarında çalışarak kuralların uygulanması için çabaladığının da altı çiziliyor. Verilerde dikkat çeken pek çok unsur bulunmakla birlikte esas vurgunun düzensiz göçmen hareketliliğinde yaşanan düşüşe yapıldığı görüldü.

Frontex'in yayımlamış olduğu bu ön değerlendirmede, 2024 yılının ilk dokuz ayında yaşanan düzensiz geçiş sayısının, 2023 yılının aynı dönemine kıyasla %42'lik bir düşüş göstererek 166.000'e gerilediği ifade edildi. Frontex'in 2023 yılına dair paylaştığı verilerde geçtiğimiz yılın tamamında yaşanan düzensiz geçiş sayısının 380.000 civarında olduğu belirtilmişti.² Bu yılın son çeyreğinde dramatik bir yükseliş yaşanmaması durumunda 2023'e göre toplam düzensiz geçiş sayısında bir azalışa tanıklık edilmesi bekleniyor.

Düzensiz geçişlerin yaşandığı rotalar için bazı önemli detaylar mevcut. Sayısal olarak en fazla hareketliliğin yaşandığı rota, geçtiğimiz yılın aynı dönemine kıyasla yaşanan %64'lük düşüşe rağmen Orta Akdeniz oldu. Toplamda 47.710 düzensiz geçişin kaydedildiği rotada sadece Eylül 2024'te 5.607 düzensiz geçişin izlendiği görülüyor. Doğu Akdeniz ise özellikle Suriyeli, Afgan ve Mısırlı düzensiz göçmenlerin sıklıkla kullandığı rotalardan biri olmayı sürdürüyor. 2024 Ocak-Eylül döneminde toplamda 45.610 geçişin yaşandığı Frontex tarafından bildirilirken bu sayının geçtiğimiz yılın aynı dönemine oranla %15'lik bir artışa işaret ettiği de belirtiliyor. Batı Akdeniz ise geçtiğimiz yıla kıyasla yaşanan %1'lik düşüşle birlikte 2024'ün ilk üç çeyreğinde 11.483 geçişin yaşandığı bir rota olarak AB dış sınırlarındaki göçmen hareketliliği için kritik bir konumda olmaya devam ediyor.

Geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yaşanan düzensiz geçişlerdeki artış konusunda oransal rekor AB'nin doğu sınırlarına ait. Daha ziyade Ukraynalı, Somalili ve Suriyeli düzensiz göçmenlerce kullanılan rotada geçen seneye nispetle yaşanan oransal artış %192 olarak gösterildi ve geçiş sayısı 13.195'e ulaştı. Malili, Senegalli ve Faslı

¹ Frontex, "EU external borders: Detections down 42% in first 9 months of 2024", 15.10.2024. <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-detections-down-42-in-first-9-months-of-2024-xETglg>

² Frontex, "Significant rise in irregular border crossings in 2023, highest since 2016", 26.01.2024. <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm>

göçmenlerce kullanılan ve %100 artışla 30.616 geçişin izlendiği Batı Afrika rotası ise geçtiğimiz yıla kıyasla düzensiz geçiş sayısı açısından en ciddi yükselişin görüldüğü bölge oldu.

AB'nin güneydoğu sınırlarına bakıldığında Suriye, Türkiye ve Afganistan uyrukluların Batı Balkanlar rotasını en fazla kullananlar olduğu ifade ediliyor. Batı Balkanlar rotasında geçtiğimiz yıla kıyasla %79'luk bir azalış kaydeden düzensiz geçişlerin, yılın ilk üç çeyreği için 16.968 olarak gerçekleştirildiği görülüyor.

Frontex'in paylaştığı verilerde ayrıca AB sınırlarından Birleşik Krallık'a yapılan düzensiz geçişler için kullanılan Manş Denizi (*Channel*) rotasına ilişkin bilgiler de var. Afgan, Vietnamlı ve Suriyelilerin rotayı en sık kullananlar olduğu belirtilirken, 2024 Ocak-Eylül döneminde 47.514 düzensiz geçişin kayda alındığı ifade ediliyor. Bu sayı, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %2'lik bir artışa işaret ederken yalnızca Eylül 2024'te 6.421 geçişin yaşandığı rota, AB ve Birleşik Krallık için düzensiz göç konusundaki sorunlu alanların başında gelmeye devam ediyor.

Değerlendirme

AB, kabul etmiş olduğu Göç ve İltica Paktı ile göç sisteminde net bir yasal mevzuat oluşturmayı ve tüm AB üye ülkelerinin üzerinde uzlaşacağı düzenlemelerle düzensiz göçe karşı daha sıkı ve bütünlük bir duruş sergilemeyi hedeflemişti. Göç ve İltica Paktı için tartışmaların sürdüğü dönemde ise Avrupa Komisyonu tarafından yukarıda anılan pek çok göç rotası için hususi AB eylem planları kabul edilerek düzensiz göç hareketliliğinin mümkün olan en düşük seviyeye çekilmesi ve düzensiz göçün önüne kaynak ve transit ülkelerde geçilmesi amaçlanmıştı.

Frontex tarafından yayımlanan ve 2024 yılının ilk dokuz ayını ele alan verilere bakıldığında, düzensiz göç hareketlerinde 2023 yılına kıyasla %42'lik bir azalış görülüyor. Yine de bu azalışı AB politikalarının bir başarısı ya da düzensiz göçün kontrol altına alınması olarak okumak için henüz erken olduğunu belirtmekte fayda var. Zira 2023 rakamları, 2016 yılından sonra en fazla düzensiz göç hareketliliğinin yaşandığı yıl olarak kayıtlara geçmişti. Ek olarak 2020'den itibaren düzensiz geçişlerde yaşanan devamlı yükseliş, düzensiz göçün hâlâ ciddi ve daha da çetrefilleşmeye açık bir sorun olarak gündemdeki yerini koruduğunu göstermişti.

2024 yılında yaşanması -mevcut verilere göre- muhtemel görülen düzensiz göç hareketliliğindeki azalışın orta ve uzun vadede de devam etmesi, Göç ve İltica Paktı'nın tüm AB üye ülkelerince benimsenmesi ve etkin şekilde uygulanması gibi gelişmelerle ancak AB politikalarının işe yaradığına dair çıkarımlar yapılabilir. Göç ve İltica Paktı'na, kabul edilmesinden sonra dahi AB içinden yükselen -en son Hollanda'da da şahit olunduğu üzere- sesler, küresel ve bölgesel çatışmalar ve belirsizlik ortamı sebebiyle yaşanması muhtemel yeni göç dalgaları ise AB politikalarının başarısı için temel sınamalar olacak.